

ლოენტების
მუნიციპალური ნარჩენების მართვის
სამოქმედო გეგმა

2023-2027 წწ

შესავალი

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა შემუშავებულია „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ მოთხოვნათა შესაბამისად. ევროკავშირის დირექტივების მოთხოვნების საფუძველზე საქართველოში შემუშავდა 2016-2030 წლების ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია, ხოლო მუნიციპალიტეტის დონეზე დამტკიცდა 2018-2022 წლების ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა, რომელიც უშუალო კავშირში იყო სტრატეგიის მიზნებისა და ამოცანების გადაჭრაზე. ქვეყანაში არსებული გამოცდილების საფუძველზე ადმინისტრაციული ერთეულის საზღვრებში ჩამოყალიბდა მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, განთავსების, ინერტული, სამშენებლო ნგრევის ნარჩენების სისტემა. წინა პირობები შეიქმნა ნარჩენების მართვის თანამედროვე მეთოდების დანერგვისათვის, შედეგად ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის ძირითადი მაჩვენებლები შესრულდა, ხოლო სამომავლო საქმიანობის განხორციელების მიზნით მუნიციპალიტეტის ვალდებულებაა სამოქმედო გეგმის შემუშავება, რომელიც მოიცავს ხუთწლიან გეგმას.

სარჩევი

შესავალი -გვ. 3

გამოყენებული ტერმინების განმარტება - გვ 5

1 - სიტუაციური ანალიზი და გამოწვევები - გვ. 7

1.1. გეგმის მოქმედების სფერო და დაგეგმვის პროცესი - გვ 7

1.2. გამოყენებული მეთოდოლოგია - გვ.7

1.3. დაგეგმვის მოსამზადებელი ფაზა - გვ.7

1.4. არსებული მდგომარეობის განსაზღვრა და შეფასება - გვ 8

1.5. ნარჩენების მართვის დაგეგმვა - გვ.8

1.6. დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება და ჩართულობის უზრუნველყოფა - გვ. 8

1.7. საზოგადოებასთან ურთიერთობის კამპანია და მონაწილეობის პროცესი - გვ.10

1.8. გეგმის მიზნები - გვ.10

1.9. საკანონმდებლო საფუძვლები - გვ. 11

1.10. ეროვნული მიზნები, ვადები - გვ.12

1.11. რეგიონული განვითარება - გვ. 13

2 - ზოგადი ინფორმაცია ლენტეხის მუნიციპალიტეტის შესახებ - გვ 14

3 - წარმოქმნილი ნარჩენების ტიპი, რაოდენობა და ხარისხი - გვ. 22

3.1. ნარჩენების წარმოქმნის მდგომარეობა - გვ.22

3.2. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის მიმოხილვა - გვ.23

3.3. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისათვის გამოიყენება შემდეგი სისტემები - გვ.23

3.4. ნარჩენების შეგროვება და ტრანსპორტირება, შეგროვებისა და ტრანსპორტირების საშუალებები და საოპერაციო პროცესები - გვ.25

4 - მუნიციპალური ნარჩენები - გვ 26

4.1 სახიფათო საყოფაცხოვრებო ნარჩენები - გვ 26

4.2 დაცლილი ბატარეები და აკუმულატორები - გვ. 27

4.3 სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები - გვ. 28

4.4 ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობების ნარჩენები - გვ.28

4.5. ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები - გვ. 28

4.6. ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების სფეროში არსებული გამოწვევები - გვ.29

4.7. ნავაგსაყრელები - გვ.29

- 4.8. პრევენცია, ხელახალი გამოყენება, რეციკლირება და აღდგენა - გვ.29
- 4.9. ხარჯების ამოღება - გვ.29
- 4.10. მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულებები - გვ. 30
- 4.11. მონაცემები ნარჩენების შესახებ - გვ.30
- 4.12. მართვის შესაძლებლობები - გვ. 31
- 5 - ნარჩენების განთავსება -გვ. 32
- 6 - დაფინანსება, ხარჯები და შემოსავლები - გვ. 32
- 7 - ნარჩენების მართვის სისტემის შეფასება - გვ. 35
- 8 - მოსალოდნელი ხარჯები და შემოსავლები - გვ. 38
- 9 - ბიუჯეტი და დაფინანსების პროცესები - გვ. 39
- 10 - მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის ხედვა, მიზნები და ამოცანები - გვ.39
- 11 - სამოქმედო გეგმები - გვ.41

გამოყენებული აკრონიმები და აბრევიატურა

EU	ევროკავშირი
GHG	სათბურის აირი
MW	მუნიციპალური ნარჩენები
MWM	მუნიციპალური ნარჩენების მართვა
NGO	არასამთავრობო ორგანიზაცია
SMART	სპეციფიკური, გაზომვადი, მიღწევადი, რეალისტური, დროზე ორიენტირებული
SWOT	ძლიერი და სუსტი ფაქტორების, შესაძლებლობებისა და საფრთხეების ანალიზი
WM	ნარჩენები მართვა

ტერმინების განმარტება

ნარჩენები - ნებისმიერი ნივთიერება ან ნივთი, რომელსაც მფლობელი იშორებს, განზრახული აქვს მოიშოროს ან ვალდებულია მოიშოროს.

საყოფაცხოვრებო ნარჩენები - საოჯახო მეურნეობის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები.

მუნიციპალური ნარჩენები - საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, აგრეთვე სხვა ნარჩენები, რომლებიც თავისი მახასიათებლებისა და შემადგენლობის მიხედვით საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მსგავსია.

ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები - ნებისმიერი სახის ნარჩენები, რომლებიც ექვემდებარებიან ანაერობულ ან აერობულ დაშლას, მათ შორის, სურსათის/ცხოველის საკვების ნარჩენები, ბაღების/პარკების ნარჩენები, ქაღალდი და მუყაო.

სახიფათო ნარჩენები - ნარჩენები, რომლებიც სახიფათო ან პოტენციურად მავნეა ადამიანის ჯანმრთელობისათვის ან გარემოსათვის (სახიფათო ნარჩენების სია მოცემულია საქართველოს კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” მესამე დანართში).

სამედიცინო ნარჩენები - ნებისმიერი ნარჩენი, რომელიც სამედიცინო დაწესებულებების, სამედიცინო ლაბორატორიების, სამედიცინო კვლევითი ცენტრების, მზრუნველობის დაწესებულებების, ვეტერინარული კლინიკების, ფარმაცევტული საწარმოებისა და საწყობების მიერ არის წარმოქმნილი.

ცხოველური ნარჩენები - ცხოველებთან დაკავშირებული ნარჩენები (ცხოველების სხეულები, ცხოველების სხეულის ნაწილები, ნაკელი, ხორცის წარმოების ნარჩენები, ცხოველებზე ცდების ჩატარების შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები და სხვ.).

პრევენცია - ნივთიერების, მასალის ან პროდუქტის ნარჩენად გადაქცევამდე მიღებული ზომები, რა ამცირებს:

ა) ნარჩენების რაოდენობას, (მაგალითად, პროდუქტის ხელახალი გამოყენების გზით ან პროდუქტის ვარგისიანობის ვადის გაგრძელების გზით); ბ) წარმოქმნილი ნარჩენების უარყოფით გავლენას გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე; გ) მასალებსა და პროდუქტში მავნე ნივთიერებების შემცველობას.

ხელახალი გამოყენება - პროდუქტის ან/და მისი კომპონენტების ხელახლა გამოყენება ნარჩენად გადაქცევამდე, მათი თავდაპირველი დანიშნულებით.

აღდგენა - საქმიანობა, რომლის ძირითადი შედეგია ნარჩენების გამოყენება სასარგებლო მიზნებისათვის, იმ მასალების ჩანაცვლების გზით, რომლებიც სხვა პირობებში რაიმე ფუნქციის შესასრულებლად იქნებოდა გამოყენებული. აღდგენა მოიცავს ენერჯის აღდგენას და რეციკლირებას. (აღდგენის ოპერაციების სია მოცემულია საქართველოს კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” პირველ დანართში).

რეციკლირება - აღდგენითი ღონისძიება, რომლის საშუალებითაც ნარჩენები გარდაიქმნება პროდუქტად, მასალად ან ნივთიერებად, რომლებიც განკუთვნილია თავდაპირველი ან სხვა მიზნით გამოყენებისთვის. რეციკლირება მოიცავს ორგანული მასალების გადამუშავებას, მაგრამ არ მოიცავს ენერჯის აღდგენას და ისეთ მასალებად გარდაქმნას, რომლებიც გამოიყენება საწვავად ან ამოვსების ოპერაციებისთვის.

რეციკლირებადი მასალები - გავრცელებული რეციკლირებადი მასალებია მინა, ქაღალდი, მუყაო, მეტალი, პლასტიკი, ქსოვილი, საკვების ნარჩენები, ბაღის ნარჩენები და ელექტრონული მოწყობილობები.

ნარჩენების შეგროვება - ნარჩენების შეგროვება, რაც ასევე მოიცავს მათ წინასწარ დახარისხებას და წინასწარ დასაწყობებას ნარჩენების დამუშავების ობიექტზე გადატანის მიზნით.

სეპარირებული შეგროვება - ნარჩენების შეგროვება, რომლის დროსაც ნარჩენების ნაკადები განცალკევებულია სახეობების და თვისებების მიხედვით, მათი შემდგომი დამუშავების ხელშეწყობის მიზნით.

ნარჩენების ტრანსპორტირება - ნარჩენების გადატანა ნარჩენების შენახვის ან/და დამუშავების ობიექტზე;

ნარჩენების გადამტვირთი სადგური - ობიექტი, სადაც ხორციელდება ნარჩენების გადამტვირთვა ნარჩენების დამუშავების ობიექტზე შემდგომი ტრანსპორტირების მიზნით.

სანიტარიული ნაგავსაყრელი - მუნიციპალური ნარჩენების კონტროლირებადი განთავსება მიწაში, რომელიც გამორიცხავს ნებისმიერ პოტენციურ ნეგატიურ ემისიებს ზედაპირულ წყლებში, მიწისქვეშა წყლებში, ნიადაგში ან ჰაერში.

დანაგვიანება - ნარჩენების გარემოში დაყრა, გადაგდება და/ან მიტოვება, გარდა ამ მიზნისთვის გამოყოფილი კონტეინერებისა და შეგროვების ობიექტებისა. **დაინტერესებული მხარე** - პირი, ჯგუფი, დაწესებულება ან ორგანიზაცია, რომელსაც პირდაპირი ან არაპირდაპირი კავშირი გააჩნია ქმედებასთან ან პროექტთან ან რომელსაც გააჩნია შესაძლებლობა დადებითი ან ნეგატიური გავლენა მოახდინოს ქმედებაზე ან პროექტზე.

გადახდის მზაობა - მაქსიმალური საფასური, რომელიც პირმა შეიძლება გაიღოს კარგი შედეგის შესაძენად ან არასასურველი შედეგის თავიდან ასარიდებლად.

1. სიტუაციური ანალიზი და გამოწვევები

მუნიციპალიტეტში არაერთი ღონისძიება განხორციელდა ნარჩენების მართვის სფეროში, მიუხედავად ამისა პრობლემის გადასაჭრელად საჭიროა განისაზღვროს სისტემური მიდგომის დანერგვა და შესაბამისი ქმედებების განხორციელება.

1.1 გეგმის მოქმედების სფერო და დაგეგმვის პროცესი

ეროვნული სტრატეგიის გეგმის შესაბამისად მუნიციპალიტეტმა შეიმუშავა ნარჩენების მართვის პირველი ხუთწლიანი გეგმა, ხოლო გეგმის განახლების საჭიროება სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის ნაწილია.

1.2 გამოყენებული მეთოდოლოგია.

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავებისათვის გამოყენებული იქნა მეთოდოლოგია, რომელიც შემუშავებული იქნა პროექტის „ნარჩენების მართვის ტექნოლოგიები რეგიონებში“ ფარგლებში რეკომენდებული საქართველოს მუნიციპალიტეტებისათვის ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმების შემუშავებისათვის. ამ მიზნით ფართოდ იქნა გამოყენებული საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს ეგიდით ჩატარებული პროექტის ტრენინგები.

ამდენად, ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესი შედგებოდა შემდეგი ძირითადი ფაზებისაგან:

1.3 დაგეგმვის მოსამზადებელი ფაზა:

- ადგილობრივი დაინტერესებული მხარეების სამუშაო ჯგუფის ჩამოყალიბება;
- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის დაგეგმვის პროცესის მიზნებისა და სამიზნე შედეგების განსაზღვრა;
- ნარჩენების მართვის 2018-2022 წლების შესრულების მდგომარეობის შესწავლა პროექტის გუნდის მიერ;

- გეგმის შემუშავებისთვის საჭირო მეთოდოლოგიის დამუშავება და საჭირო რესურსებით უზრუნველყოფა;
- დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება და პროცესში ჩართვა;

1.4 არსებული მდგომარეობის განსაზღვრა და შეფასება:

- ნარჩენების მართვის არსებული სერვისის დახასიათება და ნაკლოვანებების იდენტიფიცირება;
- მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის მთლიანი ხარჯის განსაზღვრა;
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებით საზოგადოების ცნობიერებისა და დამოკიდებულების შესწავლა, მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფებთან შეხვედრების ჩატარება და პრობლემების იდენტიფიცირება მათ მიერ;
- არსებული ან დაგეგმილი ეროვნული და რეგიონული პროგრამების ან ინფრასტრუქტურის განსაზღვრა, რომელიც გავლენას მოახდენს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის მიდგომაზე.

1.5 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა:

- ნარჩენების მართვის პრიორიტეტების განსაზღვრა მუნიციპალიტეტისათვის მომდევნო 5 წლისათვის;
- ნარჩენების გენერირების პროგნოზირება;
- ნარჩენების შეგროვების სერვისის დაფარვის არეალისა და ეფექტიანობის გაზრდის ალტერნატიული გზების განსაზღვრა;
- მუნიციპალიტეტში ნარჩენების გადამუშავებისა და აღდგენის გზების/ საშუალებების განსაზღვრა;
- საზოგადოებისა და დაინტერესებული მხარეების განათლებისა და ნარჩენების მართვაში ჩართულობის ამაღლების ეფექტიანი გეგმის შემუშავება.
- 2023-2027 წლების მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის დოკუმენტის შემუშავება;
- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის საჯარო განხილვა;
- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის განხილვა საკრებულოში და შესაბამისი დადგენილების მიღება.

1.6 დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება და ჩართულობის უზრუნველყოფა:

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერის 2023 წლის 20 დეკემბრის N ბ96.962335411 ბრძანებით შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი 15 წევრის შემადგენლობით სამუშაო ჯგუფი 15 წევრის შემადგენლობით:

1. მარადი ლიპარტელიანი - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერის პირველი მოადგილე, სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელი;
2. ლევან ლიპარტელიანი - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ინფრასტრუქტურისა და არქიტექტურის

- სამსახურის ხელმძღვანელი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
3. **ირაკლი ბენდელიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ზედამხედველობის სამსახურის ადმინისტრაციული სამართალდარღვევებისა და უნებართო საქმეთა კონტროლის განყოფილების უფროსი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  4. **ნუგზარი ტვილდიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის სივრცითი მოწყობისა და არქიტექტურის სამშენებლო რეგულირების განყოფილების უფროსი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  5. **ტულუ აფაქიძე** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის იურდიული სამსახურის ხელმძღვანელი, სამუსაო ჯგუფის წევრი;
  6. **ბაჩუკი გაზდელიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ეკონომიკური განვითარების სამსახურის ხელმძღვანელი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  7. **ირა გვიჭიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ეკონომიკური განვითარების სამსახურის მოსაკრებლების ადმინისტრირებისა და კონტროლის განყოფილების უფროსის მოვალეობის შემსრულებელი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  8. **ტახუ ჩანქსელიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურის ხელმძღვანელი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  9. **მელანო ქურასბედიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის მთავარი სპეციალისტი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  10. **მარეხი აფაქიძე** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის წარმომადგენლებთან ურთიერთობის განყოფილების უფროსი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  11. **ხათუნა ლიპარტელიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახურის ხელმძღვანელი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  12. **ვიოლეტა ლიპარტელიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ა(ა)იპ კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობის დირექტორი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  13. **ლერი ონიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ა(ა)იპ კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობის დირექტორის მოადგილე, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  14. **მიხა ონიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მერიის ა(ა)იპ საზოგადოებრივი ჯანდაცვის რაიონული ცენტრის დირექტორი, სამუშაო ჯგუფის წევრი;
  15. **სოსო ავალიანი** - ლენტეხის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარებისა და ინფრასტრუქტურის კომისიის თავმჯდომარე, მოწვევით სამუშაო ჯგუფის წევრი;

სამუშაო ჯგუფის წარმომადგენლებმა განიხილეს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის მეთოდოლოგიური საკითხები, რომლის შემდეგაც დაიწყო ნარჩენების მართვის სტრატეგიისა და სამუშაო გეგმის შემუშავების პროცედურა. მოძიებული იქნა ყველა მონაცემი არსებული მდგომარეობისა და სამომავლო გეგმის

შემუშავებისთვის.

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის დაგეგმვის პროცესში ჩართული იქნა სხვადასხვა მხარეების წარმომადგენლები, როგორც ადგილობრივი თვითმმართველობის, ასევე არასამთავრობო და ამ საკითხთან დაკავშირებული იურდიული პირები.

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის შემუშავების პროცესში მონაწილეობას იღებდა სამუშაო ჯგუფის წევრები, ხოლო შესრულების მონიტორინგს განახორციელებს მუნიციპალიტეტის შესაბამისი სამსახური.

1.7 საზოგადოებასთან ურთიერთობის კამპანია და მონაწილეობის პროცესი: მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის შემუშავების პროცესში ყურადღება დაეთმო საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბებას. ამ მიზნით მოეწყო საჯარო შეხვედრები, როგორც დაბაში ასევე სოფლებში და საჯარო სკოლებში. პერიოდულად ეწყობა დანაგვიანებული ტერიტორიების დასუფთავების აქციები, სადაც აქტიურად მონაწილეობენ სკოლის მოსწავლეები და აქტივისტები - მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ყველა ფენიდან. აღნიშნული აქციები გაშუქებული იქნა საინფორმაციო წყაროებით, როგორც ლენტეხის მუნიციპალიტეტის სოცქსელებში, ასევე ადგილობრივი გაზეთში „სვანეთი“.

სამუშაო ჯგუფი აქტიურად იყო ჩართული სამოქმედო გეგმის შემუშავებაში.

1.8 გეგმის მიზნები:

ლენტეხის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა არის დოკუმენტი, რომელიც აყალიბებს ხედვას და ადგენს წესს, რომლის მიხედვითაც მუნიციპალიტეტი განახორციელებს ნარჩენების მართვის იმ ვალდებულებებს, რომელიც განსაზღვრულია „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ მიერ.

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა მიმართულია ისეთი მნიშვნელოვანი ამოცანების გადაწყვეტაზე, როგორცაა:

- საკანონმდებლო მოთხოვნების დაკმაყოფილება “ნარჩენების მართვის კოდექსით” გათვალისწინებული ეფექტიანი ადგილობრივი პროგრამების, პროცესებისა და ობიექტების შექმნის თვალსაზრისით;
- მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული ხარჯებისა და რისკების მინიმალიზაცია;
- გარემოზე ზემოქმედების უარყოფითი შედეგების მინიმალიზაცია, რომლებიც დაკავშირებულია ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის არსებული სისტემასთან;
- ნარჩენების შეგროვების სერვისის არეალის გაფართოება, რათა მოცული იქნას მოსახლეობის მაქსიმალური რაოდენობა;
- ეკონომიკური სარგებლის მიღება, ისეთი ღონისძიებების დანერგვით, როგორცაა ნარჩენების კომპოსტირება და

რეციკლირება.

1. 9. საკანონმდებლო საფუძვლები:

- საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის კოდექსი“
- „ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესახებ“ (დადგენილება №160, 01.04.2016);
- „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტი (დადგენილება №159, 01.04.2016);
- „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტი“ (დადგენილება №145, 20.03.2016);
- „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“ (დადგენილება №144, 29.03.2016);
- „ნარჩენების ტრანსპორტირების წესის ტექნიკური რეგლამენტი“ (დადგენილება №143, 29.03.2016).
- საქართველოს ინფრასტრუქტურის განვითარების სამოქმედო გეგმა.

მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების პროცესში ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად განსაზღვრულია მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის პროცესში, კერძოდ ადმინისტრაციულ საზღვრებში ნარჩენების გამოცალკევებულად შეგროვების სისტემის ეტაპობრივი დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება, რაც ხელს შეუწყობს აღდგენის პროცესებს. კანონი განსაზღვრავს ნარჩენების შეგროვების ზოგად პრინციპებს, რომლის მიხედვითაც ნარჩენების შეგროვება, ტრანსპორტირება და დამუშავება უნდა მოხდეს კანონის მოთხოვნების შესაბამისად, რომელიც მაქსიმალურად გამორიცხავს გარემოს დაზიანებასა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზიანის მიყენების რისკს.

საქართველოს კონსტიტუციის 37 მუხლით დეკლარირებულია, რომ «ყველას აქვს უფლება ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი და კულტურული გარემოთი. ყველა ვალდებულია გაუფრთხილდეს ბუნებრივ და კულტურულ გარემოს».

„ნარჩენების მართვის კოდექსი“

2015 წლის 15 იანვარს ამოქმედდა საქართველოს კანონი “ნარჩენების მართვის კოდექსი”, რომლის მიზანია სამართლებრივი და მარეგულირებელი საფუძვლების შექმნა, რამაც ხელი უნდა შეუწყოს ნარჩენების წარმოქმნის პრევენციას და ხელახალ გამოყენებას, აგრეთვე ნარჩენების დამუშავებას გარემოსთვის უსაფრთხო გზით, მათ შორის – შეგროვებას, ტრანსპორტირებას, აღდგენას (რეციკლირება, კომპოსტირება და ა.შ.) და განთავსებას.

კანონის ამოცანაა:

- 1) ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოს დაცვა ნარჩენების წარმოქმნის და მისი უარყოფითი ზეგავლენის პრევენციისა ან შემცირების გზით;
- 2) ნარჩენების მართვის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნა;
- 3) იმ რესურსების ეფექტიანი მოხმარების წახალისება, რომლებიც შეიძლება მიღებული იქნას მუნიციპლური ნარჩენების უკეთ მართვის შედეგად.

ასევე მნიშვნელოვანი ფაქტია ის, რომ საქართველომ, ევროკავშირსა და საქართველოს შორის გაფორმული ასოცირების ხელშეკრულებით (რომელსაც 2014 წლის ივნისში მოეწერა ხელი) იკისრა ვალდებულება ევროკავშირის სტანდარტებთან ჰარმონიზაციაში მოიყვანოს ქვეყანაში მოქმედი ნარჩენების მართვის პრაქტიკა.

„ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“, 2014 საქართველოს კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მე-16 მუხლის 2 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის თანახმად, მუნიციპალიტეტის საკუთარ უფლებამოსილებას განეკუთვნება მყარი (საყოფაცხოვრებო) ნარჩენების შეგროვება და გატანა. რაც გულისხმობს, მოსახლეობის განსახლების პირველადი ტერიტორიულ ერთეულებში (ქალაქი, დაბა, სოფელი) საზოგადოებრივი სივრცეების დასუფთავების მყარი ნარჩენებისგან და მათ გატანას ნაგავსაყრელების ტერიტორიაზე.

1.10 ეროვნული მიზნები, ვადები (ეროვნული გეგმა/სტრატეგია)

საქართველოს ნარჩენების მართვის პირველი ეროვნული სტრატეგია მოიცავს 15 წლიან პერიოდს (2016-2030წწ) სტრატეგიის შესაბამისად საქართველოში ნარჩენების მართვის ხედვაა:

„საქართველო ისწრაფვის გახდეს ნარჩენების პრევენციისა და რეციკლირებაზე ორიენტირებული ქვეყანა“, რაც მიიღწევა:

- ნარჩენების პრევენციის, ხელახალი გამოყენების, რეციკლირებისა და აღდგენის ღონისძიებების გატარებით
- ნარჩენების წარმოქმნის წყაროსთან სეპარირების დანერგვით
- ხარჯების სრული ამოღების დანერგვით
- მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულებების დანერგვით
- ინიციატივების განხორციელებით სპეციფიკური ნარჩენების ნაკადებზე საჯარო-კერძო პარტნიორობის ჩამოყალიბებით
- სტრატეგიის მიზნების მისაღწევად საჭირო წამახალისებელი მექანიზმების დანერგვით.

ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბებისა და დანერგვის მიმართულებით ეროვნული სტრატეგიაში დასახულია ნარჩენების შეგროვების შემდეგი მინიმალური

მაჩვენებლების მიღწევა:

	2025 წლისთვის	2030 წლისთვის
მუნიციპალური ნარჩენები	100%	100%
სახიფათო ნარჩენები	100%	100%

სტრატეგია ითვალისწინებს შესაძლებლობების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციას, ხელახალ გამოყენებას, რეციკლირებას ან/და აღდგენას. ერთ-ერთ მთავარ ამოცანას ამ მიზნის მისაღწევად წარმოადგენს ქაღალდის, პლასტიკის, მინისა და მეტალის წარმოშობის წყაროსთან სეპარირების სისტემის ჩამოყალიბება დასახულია რეციკლირების შემდეგი მინიმალური მაჩვენებლების ეტაპობრივი მიღწევა:

	2025 წ	2030 წ
ქაღალდი	50%	80%
მინა	50%	80%
მეტალი	80%	90%
პლასტიკი	50%	80%

და საზოგადოების ცნობიერების გაუმჯობესებას ნარჩენების მართვის საკითხებზე, კერძოდ:

- კადრების დატრენინგება/კვალიფიკაციის ამაღლება
- საგანმანათლებლო პროგრამები სკოლებისთვის/საბავშვო ბაღებისთვის
- ღონისძიებები ცნობიერების ასამაღლებლად
- საზოგადოების რეგულარული ინფორმირება

ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა წარმოადგენენ ერთ-ერთ ძირითად დოკუმენტებს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის დაგეგმვის პროცესში.

1.11 რეგიონული განვითარება

ნარჩენების მართვის კოდექსი მუნიციპალიტეტებს აძლევს ერთად მუშაობის საშუალებას, ამ კუთხით მნიშვნელოვანია თუ რა სახის თანამშრომლობა შეიძლება დამყარდეს მეზობელ მუნიციპალიტეტებთან, ამ მიზნით უკვე გადაიდგა ნაბიჯები და შეიქმნა რეგიონული ნაგავსაყრელები, რომლებიც მყარი ნარჩენების მართვის სახელმწიფო კომპანიის პრეროგატივაა, ხოლო ქ. ცაგერში მოეწყო ნარჩენების შეგროვების გადამზიდი სადგური, რომელიც მოემსახურება ცაგერისა და ლენტეხის მუნიციპალიტეტებს. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში მუნიციპალიტეტმა უნდა შეისწავლოს სხვა მუნიციპალიტეტებთან რეგიონულ ჭრილში თანამშრომლობის სხვა შესაძლებლობები, ამგვარად ინიციატივის მაგალითი შეიძლება იყოს ნარჩენების დამუშავების

ინფრასტრუქტურის განვითარება და კომპოსტირება.

2. ზოგადი ინფორმაცია ლენტეხის მუნიციპალიტეტის შესახებ.

დაბა ლენტეხი მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრია. მდებარეობს დასავლეთ საქართველოში რაჭა-ლეჩხუმ-ქვემო სვანეთში.

გეოგრაფიული მდებარეობა

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორია შეადგენს - 1344 კვადრატულ კილომეტრს. მანძილი ადმინისტრაციულ ცენტრსა და ქ. ქუთაისს შორის 90 კილომეტრია. ჰავა ნოტიო, საშუალო წლიური ტემპერატურა დაახლოებით შეადგენს $9,4\text{ }^{\circ}\text{C}$ შესაძლებელი მაქსიმუმი $+39\text{ }^{\circ}\text{C}$, ხოლო შესაძლებელი მინიმუმი $-22\text{ }^{\circ}\text{C}$. ნალექების რაოდენობა წელიწადში საშუალოდ 1300 მილიმეტრია, მაქსიმუმი --1800 მმ, ხოლო მინიმუმი -- 800 მმ.

- ადმინისტრაციული ცენტრი -- დ. ლენტეხი
- მანძილი რეგიონის ცენტრამდე --75 კმ.
- უახლოესი საზღვაო პორტი-ფოთი -- 190 კმ.
- უახლოესი აეროპორტი- კოპიტნარი --117 კმ.
- ადმინისტრაციული (ტერიტორიული) ერთეულების რიცხვი -- 8 ერთეული
- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სოფლის რაოდენობა -- 60 ერთეული
- მოსახლეობის სიმჭიდროვე --5,5 კაცი კვ.კმ.

მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ერთეულები და დასახლებები - 2021-2022 წლის მონაცემებით:

N	ტერიტორიული ორგანო	N	სოფელი/დაბა/ქალაქი	კომლი	სული
1	დაბა ლენტეხი		დაბა ლენტეხი	422	1037
		1	გულიდა	36	90
		2	კახურა	26	42
		3	ბაბილი	65	216
		4	ლასკადურა	28	83
		5	ლექსურა	92	233
		6	ყარიში	20	58
		7	მელურა	27	51
		8	მაცხვარლამეზური	16	42
2	ცანის თემი	9	ცანა	15	24
		10	ზესხო	3	4
		11	ყორულდაში	1	3
3	რცხმელურის თემი	12	რცხმელური	110	420
		13	ყვედრეში	51	170
		14	გვიმზრალა	32	140
		15	ლალარვაში	7	25
		16	ნალომარი	10	34
4	ხოფურის თემი	17	ხოფური	43	163

		18	მაზაში	14	64
		19	ნანარი	54	165
		20	წიფლაკაკია	4	13
		21	ლამანაშური	7	36
5	ხელედის თემი	22	ხელედი	152	502
		23	წანაში	63	200
		24	ბავარი	32	70
		25	ლესემა	60	180
		26	ფაყი	21	40
		27	მანანაური	10	25
		28	ხაჩეში	32	85
		29	ცხუმალდი	4	6
6	ჩოლურის თემი	30	თეკალი	19	101
		31	ჭველიერი	42	114
		32	ბულეში	8	12
		33	დურაში	16	56
		34	ლეუშერი	23	70
		35	მამი	24	70
		36	მუწდი	14	35
		37	საყდარი	23	72
		38	ტვიბი	31	104
		39	ფანაგა	23	89
		40	შტვილი	6	8
		41	ჭველფი	17	65
7	ჯახუნდერის თემი	42	ჯახუნდერი	125	336
		43	ლამფალაში	4	9

		44	ლეკოსანი	50	132
		45	ლემზაგორი	60	127
		46	ლუჯი	30	92
		47	მებეცი	30	83
		48	სასაში	150	295
		49	ჩუკული	55	101
		50	ხერია	7	25
8	ჩიხარემის თემი	51	ჩიხარემი	82	200
		52	ახალშენი	20	25
		53	ბენიერი	5	8
		54	ლაშხარაში	10	25
		55	მარგვიში	7	25
		56	მახაში	2	2
		57	მელე	60	190
		58	ნაცული	25	70
		59	შკედი	80	220
		60	ღობი	2	3
სულ: 1 დაბა, 60 სოფელი				2507	6985

გეოგრაფიული მარჯვენებლები

ლენტეხის რაიონი (ქვ. სვანეთი) მდებარეობს დას. საქართველოს ჩრ. ცენტრალურ ნაწილში, მდინარეების ცხენისწყლის, ხელედურისა და ლასკადურის ხეობაში, ზღვის დონიდან 750-800 მეტრზე. მას ესაზღვრება ონი-ამბროლაურის, ცაგერის, მარტვილის, ჩხოროწყუს, მესტიის რაიონები და რუსეთის ფედერაცია. რუსეთის ფედერაციასთან საზღვარი შეადგენს 37 . ლენტეხის რაიონი დაარსდა 1929 წელს. რაიონს აქვს მდიდარი ისტორიული ტრადიციები და გააჩნია სათანადო პოტენციალი ეკონომიკის განვითარებისათვის.

ბუნებრივ-კლიმატური პირობები

ჰავა

ლენტეხის მუნიციპალიტეტი ნოტიო კლიმატური ოლქის დასავლეთ პერიფერიაზეა. დაბალ ნაწილში საშუალო წლიური ტემპერატურა +9,2 დან +17,1 მდეა, იანვრის საშუალო ტემპერატურა -5_-19, ივლისის +25_30, აბსოლუტური მინიმუმი_22 ლენტეხი), მთებში ტემპერატურა სიმაღლის ზრდასთან ერთად კლებულობს, ნალექები 1250_1500 მმ წელიწადში. ატმოსფერული ნალექების მაქსიმუმი ზამთარში და შემოდგომაზეა, საშუალო მთიან ზონაში ნალექები 1500-1800 მმ-მდეა, აქ მაქსიმუმი ზამთარშია, მინიმუმი კი ზაფხულში, თოვლის მდგრადი საბურველის ხანგრძლივობა 120-დან 180 დღემდეა ალპურ ზონაში დასახლებულ პუნქტებში 80-90 დღემდე.

გარემოს დაცვა

მდინარეების დაბინძურება

რაიონის ერთერთი პრობლემა არის ზედაპირული წყლების დაბინძურება საწარმო და საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლებით გამწმენდი ნაგებობების გაუმართავობის გამო. აგრეთვე პრობლემა იყო ცანის მიშიაკის ნარჩენებით მდ. ცხენისწლის დაბინძურება, აღნიშნული საკითხის გადასაჭრელად ცანის ტერიტორია გადაეცა სახელმწიფოს დარიშხანშემცველი ნარჩენების სარკოფაგის მოწყობის მიზნით.

ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობა

მიუხედავად იმისა, რომ დღეისათვის რაიონში მსხვილი საწარმოები არ მუშაობენ და ძირითადად ფუნქციონირებენ მცირე დაბინძურების სტაციონალური ობიექტები, არ არის დიდი ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების სიდიდე. დიდია რადიაციული ფონი, რადგანაც დაკონსერვებული არ არის ცანის ყოფილი მიშიაკის ქარხანა. რაიონში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგი არ ხორციელდება.

ფლორა და ფაუნა

ლენტეხის რაიონის დიდი ნაწილი ტყეებს უჭირავს, დაახლოებით 1000-1200 მეტრამდე ფართოფოთლოვან ტყეს ქმნის წიფელი, წაბლი, ცაცხვი, რცხილა და სხვა. უფრო ზემოთ 1500-1600 მეტრამდე წაბლნარი ტყის ზონის ზედა სარტყელში ხარობს ნაძვი, სოჭი, უფრო მაღლა 2400-2500 მეტრამდე ვრცელდება სუბალპური ტყე-მდელო არყით, მაღალ მთის ბოყვით, ცირცელით, მაღალ მთის მუხა, ბუჩქნარებიდან გვხვდება დეკა, მთის მოცვი, კენერა, მაჭალკერი, მარადმწვანე მცენარე შქერი და სხვა. 2500-დან 3100 მეტრამდე მარადი თოვლის საზღვრამდე გვხვდება ალპური მდელოები.

გავრცელებულია მთა ტყისა და მთა მდელოს, აგრეთვე ალპური ზონისთვის დამახასიათებელი ცხოველები, ჩლიქოსნებიდან აღსანიშნავია შველი, არჩვი, მტაცებლებიდან დათვი, მგელი, მელა, კვერნა, ფოცხვერი, ალპურ ზონაში ცხოვრობს ჯიხვი.

ბოლო წლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე აღინიშნება მგლების მომრავლება.

პრობლემიდან უნდა აღინიშნოს, რომ წაბლის, მუხის კორონებს, თელას ანადგურებს ჭიები. ტყეების ჭრა მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს მის პოტენციალს, ხოლო დამეწყრების პროცესი უფრო სწრაფად ვითარდება. სახელმწიფოს მხრივ, მეტ ყურადღებას საჭიროებს ყოფილი საკოლმეურნეო ტყის კორონები, ტყეკაფები უნდა ხორციელდებოდეს გეგმაზომიერად.

წყალდიდობა, მეწყერი, გვალვები.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ძირითადად არის წყალდიდობის, წყალმოვარდნის, გვალვისა და მეწყერული მოვლენების კატასტროფების რისკები. წყალდიდობის, წყალმოვარდნის კატასტროფის რისკი რაიონში დიდია.

უნდა აღინიშნოს, რომ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მეწყერული მოვლენების განვითარებაზე მნიშვნელოვნად მოქმედებს ყოველწლიური უხვი ნალექი (დიდთოვლობა, კოკისპირული წვიმები).

წიაღისეული და სხვა ბუნებრივი რესურსები.

მუნიციპალური ეკონომიკის განვითარების დონეს და მის შესაძლებლობებს მნიშვნელოვნად განაპირობებს ბუნებრივი რესურსები, რომელთა გამოყენებაც მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს მუნიციპალიტეტის ეკონომიკას.

აღსანიშნავია:

- ზესხოს სპილენძის სტრატომორფული ტიპის საბადო;
- რცხმელურის ტყვია-თუთიის საბადო;
- ცანის დარიშხანის საბადო;
- ჩოლურის მარმარილოს საბადო;
- მინერალური წყლები სხვადასხვა სოფელში;

ტყის რესურსი: ყურადსაღებია ტყის რესურსი, ტყის ფონდის ფართობის 81 ათასი ჰექტარია, ასეთი უხვი ტყის ფონდი შესაძლებლობას ქმნის დარგში შესაბამისი ბიზნესის განვითარებისათვის, თუმცა უნდა ითქვას, რომ ბოლო პერიოდში მნიშვნელოვანი კლებაა სამასალე და საშეშე ხე-ტყის დამზადების საქმეში.

წარმოგიდგენთ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის დემოგრაფიულ მონაცემებს:

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკა

ლენტეხის ეკონომიკის დარგებიდან ძირითადია სოფლის მეურნეობა, მიწათმოქმედება, ხე-ტყის მოპოვება, ტურიზმი; მოსახლეობა მისდევს მესაქონლეობას, მეფუტკრეობას, მარცვლეულისა და ბოსტნეული კულტურების წარმოებას.

სოფლის მეურნეობა

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში სასოფლო სამეურნეო სავარგულების ფართობია 22,543 ჰა, აქედან კერძო საკუთრებას შეადგენს 10,852 ჰა, დანარჩენი ფართობი სახელმწიფო საკუთრებაა; სახელმწიფო საკუთრებაშია ტყის ფონდი - 79,314 ჰა. დანიშნულების მიხედვით მისი გამოყენება შემდეგნაირად ხდება: სათიბი - 5306 ჰა, სამოვარი-15,537 ჰა, სახნავი 739 და მრავალწლიანი კულტურები - 18 ჰა.

მემცენარეობა: სასოფლო სამეურნეო მიწის სავარგულები მრავალწლიანი ნარგაობების მიხედვით შემდეგნაირადაა განაწილებული: ვენახი 38 ჰა, ხეხილი 50 ჰა, კაკლოვანი კულტურები 50 ჰა.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში წარმოებული ლობიო, კარტოფილი და კაკალი პოპულარობით სარგებლობს დასავლეთ საქართველოს ბაზარზე, კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე აქ მოყვანილი ლობიო, კარტოფილი და კაკალი ნაკლებად ზიანდება მავნებლებისაგან და შენახვის პერიოდში უფრო ხანგრძლივი აქვს.

მეცხოველეობა: უნდა აღინიშნოს, რომ მუნიციპალიტეტს მნიშვნელოვანი პოტენციალი გააჩნია მეცხოველეობის განვითარებისათვის, საკვებ - წარმოების ბაზის განვითარების ხელშეწყობით შესაძლებელია როგორც სარძევე, ასევე სახორცე მიმართულების მსხვილფეხა და წვრილფეხა პირუტყვის წარმოება. მსხვილფეხა პირუტყვიდან საწარმოო დანიშნულება გააჩნია როგორც რძის პროდუქტებს, ასევე ხორცსაც.

მეფუტკრეობა: რეგიონში მეფუტკრეობის განვითარებისათვის ხელსაყრელი პირობებია მცენარეული საფარის თვალსაზრისით, მაგრამ ზამთრის ცივი კლიმატის გამო ფუტკრის ოჯახების გამოზამთრება რთულია, თუმცა ეს დარგიც გარკვეულწილად ვითარდება.

ტურიზმი: მუნიციპალიტეტს გააჩნია დიდი ტურისტული პოტენციალი, როგორც ზაფხულის ისე ზამთრის სეზონისათვის შესაბამისი ინფრასტრუქტურის არსებობის შემთხვევაში; შესაძლებელია განვითარდეს მთის ტურიზმი, ასევე ექსტრემალური სპორტის მოყვარულთათვის სათხილამურო და საჯომარდო ტურები, მუნიციპალიტეტი მდიდარია ისტორიული და კულტურული ძეგლებით (აღრიცხულია 50-ზე მეტი ისტორიული ძეგლი). აგრეთვე მუნიციპალიტეტი განთქმულია თავისი ფლორით და ფაუნით, მრავალფეროვანი სამკურნალო მჟავე-წყლებით.

გზები: მუნიციპალიტეტის გზების უმეტესი ნაწილი კეთილმოწყობელია, თუმცა ზამთრის პერიოდში მაინც გაძნელებულია გადაადგილება; შიდა-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის 130 კმ. მონაკვეთიდან მოასფალტებულია /ბეტონის გზა/ 90% და შიდა-სასოფლო გზების 642 კმ-დან კეთილმოწყობილია - ბეტონია დაგებული 60%-70%.

მოსახლეობა -ქვემო სვანეთში დადასტურებულია, რომ შუმერული და ქალდეური მოსახლე უძველესი ტომების წარმომავლობისაა. დ. ლენტეხი დაარსდა 1929 წელს საშუალო სიმჭიდროვე 5,5 კაცი კვ.მ. ურბანიზაციის დონე დაბალი - დაბაში მოსახლეობის 17% ცხოვრობს, 2023 წლის მონაცემებით ლენტეხის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის განაწილება დაბაში და სოფლად იძლევა შემდეგ სურათს:

მუნიციპალიტეტი	წელი	მოსახლეობა		
		სულ	დაბა	სოფელი
ლენტეხი	2023	6985	1303	5682

საყოფაცხოვრებო, სამედიცინო და სოციალური მომსახურება - დ. ლენტეხის მოსახლეობის კომუნალურ სოციალურ და საყოფაცხოვრებო მომსახურების დონე ზოგადად დამაკმაყოფილებელია - არასაკმარისია კვების ობიექტები, საპიკნიკე ადგილები, სასტუმროების ქსელი. საოჯახო სასტუმროები ფუნქციონირებენ სეზონურად.

დ. ლენტეხში ფუნქციონირებს ახალაშენებული და თანამედროვე ტექნიკით აღჭურვილი საავადმყოფო, რომელსაც ემსახურება 20 ექიმი, 36 ექთანი, დაბის მოსახლეობის სამსახურშია 9 ოჯახის ექიმი 10 ექთანი და სასწრაფო სამედიცინო დახმარების 30 მომსახურე პერსონალი. მუნიციპალიტეტში სოციალურად დაუცველთა რაოდენობა შეადგენს - 3372.

დაბის ეკოლოგიური მდგომარეობა, გამწვანება: დ. ლენტეხის ტერიტორიაზე ისე როგორც მთელს მუნიციპალიტეტში არ არსებობს წყალზე, მეტეო და სეისმო მოვლენებზე დაკვირვების ლაბორატორიები. დაბის ფარგლებში ჰაერის დაბინძურების სტაციონალური წყაროებიც არ არსებობს, არც ავტომანქანების გამონაბოლქვი ახდენს არსებით გავლენას ჰაერის დაბინძურებაზე მათი რაოდენობიდან გამომდინარე. დაბის ფარგლებში არსებული ნიადაგის დაბინძურება უმნიშვნელოა. არსებობს კანალიზაციის ქსელი, რომელიც ემსახურება როგორც ინდივიდუალურ, ისე მრავალსართულიან საცხოვრებელ სახლებს. დაბაში ეკოლოგიურად საშიში ქიმიური, სამედიცინო და სხვა ორგანული ნარჩენების ხვედრითი წილი უმნიშვნელოა.

სამწუხაროდ სულ სხვა სიტუაციაა ცანის დარიშხანის (მიშიაკის) ქარხნის მიმდებარე ტერიტორიაზე, სადაც დაახლოებით 75000 ტონა ქიმიურად საშიში დარიშხანის ნარჩენები ყოველგვარი უტილიზაციის გარეშე დიდ საფრთხეს წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობისათვის (როგორც თავისი რადიაციული გამოსხივებით, ასევე იყო შემთხვევები მდ. ცხენისწყალში ნარჩენების მოხვედრის). აღნიშნული ტერიტორია 2023 წელს საკუთრებაში გადაეცა სახელმწიფოს დარიშხანშემცველი ნარჩენების სარკოფაგის მოწყობის მიზნით, რაც იმედია უახლოს მომავალში განხორციელდება.

დაბაში არსებობს საზოგადოებრივი დანიშნულების მწვანე ნარგავებით განაშენიანებული ტერიტორიები - 1 ბაღი და სკვერები.

ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლები- ქვემო სვანეთის მხარე გამოირჩევა ისტორიული ძეგლების, ეკლესია-მონასტრების და ციხე-კოშკების სიმრავლით სადაც აღრიცხულია 60-ზე მეტი ისტორიული, ახლად აშენებული და მშენებარე ეკლესია-მონასტრები, რომელთა შორის ტურისტული თვალსაზრისით გამოირჩევა გელოვანების ციხე კომპლექსი სოფელ ჩიხარეშში, სკალდის მთავარანგელოზის სახელობის ეკლესია სოფელ ფაყში, ფაყის წმინდა მარიამის სახელობის ორკარიანი, სოფელ ბავარის მაცხოვრის სახელობის ეკლესია, სოფელ ტვიბის მთავარანგელოზთა ეკლესია, ჩუკულის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესია, ლენტეხის ლაშარის ციხე, ჩიხარეშის

ყოფიანების საგვარეულო (ოქონის) გულიდის შუასაუკუნეების ეკლესია, მუდარეშისა და ქალაიდაშის (ადრეული შუასაუკუნეების ციხე-დარბაზები), თეკალის, ბულეშის და ლეუშერის თავად გარდაფხამეების ციხე კომპლექსი, ჩუკულის (თავად გელოვანების) ჩიხარეშის (სალდანის) ყანსავ ყოფიანის ციხე-კომპლექსი და ლეთოდი (გელოვანთა დედა ციხე).

3. წარმოქმნილი ნარჩენების ტიპი, რაოდენობა და ხარისხი

მუნიციპალურ არასახიფათონარჩენების წარმოქმნის წყაროებს მიეკუთვნება:

- საოჯახო მეურნეობები. კერძოდ, კერძო სახლებსა და მრავალსართულიან შენობებში მცხოვრები ოჯახები;
- წარმოება-დაწესებულებები;
- სასწავლო დაწესებულებები (სკოლები, სკოლამდელი დაწესებულებები);
- მომსახურეობის სფერო (სავაჭრო და კვების ობიექტები);
- სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციები;
- სხვა ანალოგიური დანიშნულების ორგანიზაციები.
- მრავალსართულიანი სახლები განთავსებულია მხოლოდ დ. ლენტეხში 21 სახლი.

მუნიციპალიტეტის მასშტაბით წარმოიქმნება ასევე მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენები, როგორცაა სამედიცინო ნარჩენები, რომლის შეგროვებასა და გატანას ახდენს კერძო კომპანია. რაც შეეხება ბიოციდების საწყობებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არ აღირიცხება. ამასთან მუნიციპალიტეტში ბოლო წლებში წარმოიქმნებოდა აზბესტის ნარჩენები, რომელთა დემონტაჟი საკუთარ სახლებზე ჯერჯერობით არ განხორციელებულა და მომავალშიც ეს პროცესი გაგრძელდება. ასევე ქალაქისა და სოფლების ტერიტორიაზე წარმოიქმნება ინერტული ნარჩენები, ძირითადად, სამშენებლო ნარჩენები.

3.1. ნარჩენების წარმოქმნის მდგომარეობა:

წელი	2018	2019	2020	2021	2022
მ/კუბი	800	900	1200	1300	1400

მუნიციპალიტეტში ნარჩენების წარმოქმნის ტენდენცია ზრდადია, რაც გამოწვეულია მყარი ნარჩენების გატანის მომსახურების არეალის გაზრდით. ამ ეტაპზე ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურებით სარგებლობს დაბა ლენტეხის 100 % და სოფლის მოსახლეობის 40%, რის გამოც ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე აქტუალურია მომდევნო 5 წლის განმავლობაში.

3.2. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის მიმოხილვა:

არსებული მუნიციპალური მომსახურების აღწერა

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების შეგროვებასა და ტრანსპორტირების მომსახურებას ანხორციელებს ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა, რომელიც შექმნილია „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის, საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის საფუძველზე.

ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობის მომსახურების საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია:

- მყარი (საყოფაცხოვრებო) ნარჩენების შეგროვება და გატანა.
- ქუჩების დაგვა-დასუფთავება და გატანა.
- მოედნების, სკვერების, ბაღების დაგვა-დასუფთავება და გატანა.

ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებით შპს „ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა“ ახორციელებს შემდეგ საქმიანობას:

- ნარჩენების შეგროვება მოსახლეობიდან და ტრანსპორტირება ნაგავსაყრელამდე.
- ნარჩენების შეგროვება კომერციული, სხვა დანიშნულების დაწესებულებებიდან და გატანა.
- ბაღებსა და სკვერებში წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და გატანა.
- დ. ლენტეხის ქუჩების, მოედნების დაგვა დასუფთავება.

3.3. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისათვის გამოიყენება შემდეგი სისტემები:

კონტეინერული: კონტეინერები ნარჩენების შესაგროვებლად განლაგებულია საცხოვრებელ ადგილებთან ახლოს. მოსახლეობას საშუალება ეძლევა თავად განათავსოს ნარჩენები კონტეინერში. კონტეინერების დაცლა ინტენსიურად ხდება სპეციალური სატრანსპორტო საშუალებებით.

კონტეინერული სისტემის რეალიზაცია:

კონტეინერული სისტემით მოცულია დაბა ლენტეხი და ნაწილობრივ სოფლებიც.

კონტეინერების ადგილმდებარეობა და რაოდენობა დაბა ლენტეხში

კონტეინერის რაოდენობა 1,1 მ ³ -ის მოცულობის		
N	დაბა ლენტეხი	ლითონის კონტეინერის 1,1 მ ³ რაოდენობა
1	თამარ მეფის ქუჩა	16
2	ადმაშენებლის ქუჩა	7
3	სტალინის ქუჩა	11

4	ხერგიანის ქუჩა	10
5	ჯოკია და სოზარ გუგავების სახ.ქუჩა	5
6	ჭავჭავაძის ქუჩა	8
7	სვანეთის ქუჩა	4
8	წერეთლის ქუჩა	1
9	ეთერ ლიპარტელიანის სახ.ქუჩა	2
10	მჟავე წყლის მიმდებარე ტერიტორია	2
	სულ	66

კონტეინერების რაოდენობა ლენტეხის მუნიციპალიტეტის სოფლების მიხედვით:

კონტეინერის რაოდენობა 1,1 მ ³ -ის მოცულობის		
N	ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	ლითონის კონტეინერის 1,1 მ ³ რაოდენობა
1	სოფელი ბაბილი	3
2	სოფელი ლექსურა	3
3	სოფელი ლამანაშური	1
4	სოფელი წიფლაკაკია	2
5	სოფელი ხოფური	2
6	სოფელი ყვედრეში	2
7	სოფელი რცხმელური	9
8	სოფელი ნალომარი	2
9	სოფელი გვიმბრალა	1
10	სოფელი მაზაში	3
11	სოფელი ჭველიერი	6
12	სოფელი თეკალი	3
13	სოფელი თეკალი	3
14	სოფელი ლეუშერი	3
15	სოფელი ფანაგა	6
16	სოფელი ჭველფი	1
17	სოფელი სასაში	6
18	სოფელი ჟახუნდერი	5
19	სოფელი ლემზაგორი	4
20	სოფელი ჩიხარეში	8

21	სოფელი მელე	7
	სულ	80

3.4. ნარჩენების შეგროვება და ტრანსპორტირება, შეგროვებისა და ტრანსპორტირების საშუალებები და საოპერაციო პროცესები:

ნარჩენების მართვის მომსახურებას ლენტეხის მუნიციპალიტეტში ახორციელებს ა(ა)იპ „კომუნალური მომსახურება“, შეგროვების მიზნით გამოიყენება კონტეინერები.

მომსახურება ეხება დაბა ლენტეხის 100%, ხოლო სოფლების - 55%.

ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირებისათვის გამოიყენება შემდეგი ტექნიკური აღჭურვილობა:

- ლითონის კონტეინერები 1,1 მ³ მოცულობის - 97
- პლასტმასის კონტეინერები 1,1 მ³ მოცულობის - 46

ნარჩენების ტრანსპორტირების ტექნიკური აღჭურვილობა:

N	სატრანსპორტო საშუალებების ტიპი, მარკა და მოცულობა, კონტეინერების ტიპი	რაოდენობა	გამოშვების წელი
1	კომპაქტური ნაგავმზიდი 13 მ ³ ტევადობის მერსედესის მარკის	1	2016
2	კომპაქტური ნაგავმზიდი 7 მ ³ ტევადობის, მერსედესის მარკის	1	2016
3	კონტეინერები 1,1 მ ³ ტევადობის	100	2016

ა(ა)იპ „კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა“-ს შემუშავებული აქვს ნარჩენების გატანის განრიგი, რომელშიც მითითებულია ქუჩებისა და სოფლების დასახლებები და გატანის დრო.

3.5. ქუჩების დასუფთავება

ქუჩების დაგვა დასუფთავება ხორციელდება მხოლოდ დ. ლენტეხში, რომელსაც ახორციელებს ა(ა)იპ „კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა“

ქუჩების დაგვა ლენტეხის მუნიციპალიტეტში:

N	მომსახურების აღწერა	დასუფთავების ჯერადობა	დასასუფთავებელი
---	---------------------	-----------------------	-----------------

			ტერიტორიების ფართობი
1	დ. ლენტეხის თამარ მეფის, დავით აღმაშენებლის, სტალინის ქუჩის, ხერგიანის ჭავჭავაძის, გოგებაშვილის	ყოველდღიურად	60000 მ ²
2	ავტოსადგურის, ცენტრალური მოედნის დაგვა-დასუფთავება	ყოველდღიურად	5000 მ ²
3	სანიაღვრე არხის დასუფთავება	თვეში 2-ჯერ	250 მ ²
4	ბაღებისა და სკვერების დასუფთავება	ყოველდღიურად	10000 მ ²

4. მუნიციპალური ნარჩენები:

4.1. სახიფათო საყოფაცხოვრებო ნარჩენები

მუნიციპალიტეტი პასუხისმგებელია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებაზე. სამართლებრივი თვალსაზრისით, მუნიციპალური ნარჩენები არის საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, ან მსგავსი შემადგენლობის მქონე ნარჩენები, მათ შორის სეპარირებით შეგროვებული ფრაქციები, რომელიც წარმოიქმნება კომერციული, ინდუსტრიული და ინსტიტუციონალური პირების მიერ.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, ოჯახებიდან და მცირე კომერციული ობიექტებიდან წარმოქმნილი ნარჩენები ძირითადად შეიცავს შემდეგი სახის ნარჩენებს:

- ✓ დაცლილი ბატარეები
- ✓ ნარჩენი საღებავები, გამხსნელები და სხვა ქიმიური შენაერთები, მათი შესანახი კონტეინერები
- ✓ ფლურესცენციული და ენერგო დამზოგავი ნათურები ან მილები
- ✓ ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობები
- ✓ მინერალური და სამზარეულოს ზეთები და მათი შესანახი კონტეინერები
- ✓ სამედიცინო ნარჩენები და სამედიცინო მომსახურებისას გამოყენებული ნივთები
- ✓ გარდაცვლილი შინაური ცხოველები (არაუმეტეს ნორმალურ საყოფაცხოვრებო პირობებში არსებული რაოდენობისა)
- ✓ სხვადასხვა კონსერვანტებით ან ქიმიკატებით, მათ შორის ლაქით დამუშავებული ხე/ხის მასალები
- ✓ აზბესტის ნარჩენები (მხოლოდ მცირე რაოდენობით)
- ✓ ნარჩენი პესტიციდები და მათი შესანახი კონტეინერები

✓ კოსმეტიკა, როგორცაა ფრჩხილის ლაქები და მისი გამხსნელები, სუნამოები, კრემები საქართველოში დღემდე არ არსებობს ორგანიზებული სისტემა ან სათანადო ობიექტი, სადაც შეიძლება მსგავსი სახიფათო ნარჩენების შეგროვება, აღდგენა და/ან უსაფრთხო განთავსება (გარდა იმ ობიექტებისა, რომელიც განკუთვნილია სამედიცინო დაწესებულებებიდან წარმოქმნილი ნარჩენებისთვის).

დაცლილი ბატარეები და აკუმულატორები

ლენტების მუნიციპალიტეტში ჯერ-ჯერობით არ ხდება ბატარეების, ნათურებიდან, კედლისა და მაჯის საათებიდან, ლეპტოპებიდან, საყოფაცხოვრებო ტექნიკიდან, საპარსებიდან, სათამაშოებიდან, ელ. ხელსაწყოებიდან ნარჩენების შეგროვება, რომლებიც დღესდღეობით საყოფაცხოვრებო ნარჩენებთან ერთად იყრება.

4.2. სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები

ინერტული ნარჩენები არის ნარჩენი, რომელიც არ განიცდის მნიშვნელოვან ფიზიკურ, ქიმიურ ან ბიოლოგიურ ცვლილებებს - არ იხსნება, არ იწვის და არ შედის სხვაგვარ ქიმიურ და ფიზიკურ რეაქციაში, არ განიცდის ბიოდეგრადაციას და სხვა მასალაზე არ ახდენს ისეთ გავლენას, რომელიც გამოიწვევს გარემოს დაბინძურებას ან ადამიანის ჯანმრთელობის დაზიანებას (მუხლის 3, ნარჩენების მართვის კოდექსი). ნარჩენების მართვის ეროვნულ სამოქმედო გეგმაში აღნიშნულია, რომ გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო შეიმუშავებს „ინერტული ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმას“.

ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომლის საქმიანობის შედეგად, წლის განმავლობაში 1000 ტონაზე მეტი ინერტული ნარჩენები წარმოიქმნება, ვალდებულია შეიმუშაოს კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმა, სადაც აღწერილია როგორ მოხდება ნარჩენების დამუშავება და წარუდგინოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს. ყველა კომპანია, რომელიც წარმოქმნის სამშენებლო ნარჩენებს, სამუშაოების დაწყებამდე უნდა დაუკავშირდეს მუნიციპალიტეტს და წერილობით აცნობოს რას უპირებს აღნიშნულ ნარჩენებს. ამავდროულად, უნდა წარმოადგინოს დოკუმენტაცია, რომ აღნიშნული ნარჩენების მართვა, ნამდვილად ხორციელდება უფლებამოსილი პირის მიერ.

უფრო მცირე რაოდენობის ინერტული ნარჩენების შესახებ, მუნიციპალიტეტში ინფორმაცია არ არსებობს. გაურკვეველია ისიც, თუ რა რაოდენობის ინერტული ნარჩენები ხვდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების კონტეინერში. ამჟამინდელი პრაქტიკით, ცალკეული პირები, რომლებიც საკუთარ სახლში მცირე მასშტაბის სარემონტო სამუშაოებს ატარებენ, ინერტულ ნარჩენებს ათავსებენ აღნიშნულ კონტეინერებში, ან ათავსებენ არაკანონიერ ნაგავსაყრელებზე.

ლენტების მუნიციპალიტეტის მერია გეგმავს მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დასამტკიცებლად წარუდგინოს წინადადება სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენებისათვის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განსათავსებელი ადგილის გამოყოფის შესახებ.

4.3. ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობების ნარჩენები

ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობის ნარჩენები შეიცავს სახიფათო მასალებს. მართალია, არსებობენ ფორმალური თუ არაფორმალური შემგროვებლები, თუმცა ისინი ძირითადად დაინტერესებული არიან დიდი ზომის ნივთებით, როგორცაა სარეცხი მანქანა ან მაცივრები და ისიც ძირითადად გროვდება მეტალის ან მეორადი ნაწილების გამო. ყველა სხვა მცირე ზომის მოწყობილობა, რომელიც რემონტს აღარ ექვემდებარება და არანაირი ღირებულება არ გააჩნია, როგორცაა: გაფუჭებული სათამაშოები, საოჯახო ტექნიკა, ლეპტოპები, მობილური ტელეფონები, სავარაუდოდ ხვდება მუნიციპალურ მყარ ნარჩენებში.

4.4. ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები

ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები, როგორცაა სამზარეულოს ნარჩენები, საკვებისა და ბაღის ნარჩენები, წარმოადგენს საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მთავარ შემადგენელ ნაწილს რაც ლენტეხის მუნიციპალიტეტში 45%-ზე მეტია. ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები გამოიყენება შინაური ცხოველების საკვებად ან კომპოსტირებისთვის, ხოლო (მუნიციპალური) პარკებიდან და სკვერებიდან ამოღებულ დიდი რაოდენობით ნარჩენებს, ამჟამად ხდება მათი შეგროვება და ნაგავსაყრელზე განთავსება. ნარჩენების მართვის ეროვნულ სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმაში აღნიშნულია, რომ გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო შეიმუშავებს ბიოდეგრადირებადი ნარჩენების სტრატეგიას, სადაც ყურადღება გამახვილდება, ნაგავსაყრელზე განსათავსებელ ნარჩენებში ბიოდეგრადირებადი კომპონენტის შემცირებაზე, რაშიდაც ლენტეხის მუნიციპალიტეტი საკუთარ წვლილს შეიტანს.

4.5. ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების სფეროში არსებული გამოწვევები:

ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების სფეროში არსებული გამოწვევებია:

- მუნიციპალური ნარჩენების მომსახურებით ტერიტორიის სრული დაფარვის საჭიროება;
- ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების საშუალებების როგორც განახლების საჭიროება, ასევე ახალი ტრანსპორტის შეძენა;
- მუნიციპალური ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების საჭიროება;
- საჯარო და კერძო პარტნიორობის პოლიტიკის ჩამოყალიბების საჭიროება.

4.6. ნაგავსაყრელები:

ლენტეხის მუნიციპალიტეტს საკუთარ ტერიტორიაზე ნაგავსაყრელი არ გააჩნია, ამიტომ ნარჩენების გატანა ხდება ქ. ცაგერის ნაგავსაყრელზე, რომლის მართვასაც ახორციელებს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია. ჯერ კიდევ არსებობს სტიქიური ნაგავსაყრელები, რომლებიც მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს, შესაბამისად

პერიოდულად ხდება სტიქიური ნაგავსაყრელების გამოვლენა და დახურვა.

ნაგავსაყრელების მუნიციპალიტეტის დონეზე არსებული გამოწვევებია:

- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ნაგავსაყრელის მოწყობის საჭიროება;
- სახიფათო, ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენების ნაგავსაყრელების მოწყობის საჭიროება;
- სტიქიური ნაგავსაყრელების დახურვის საჭიროება;

4.7. პრევენცია, ხელახალი გამოყენება, რეციკლირება და აღდგენა:

მუნიციპალიტეტში ნაკლებად არის განვითარებული ნარჩენების პრევენციის, ხელახალი გამოყენების, რეციკლირებისა და აღდგენის პრაქტიკა.

ამ სფეროში მუნიციპალიტეტის დონეზე არსებული გამოწვევებია:

- ნარჩენების სეპარირების სისტემის გაუმჯობესების საჭიროება;
- წამახალისებელი მექანიზმის შემოღების საჭიროება.

4.8. ხარჯების ამოღება:

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის დაფინანსებაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ლენტეხის მუნიციპალიტეტს, ლენტეხის საკრებულოს შესაბამისი დადგენილებით იურდიულ პირებისა და ფიზიკური პირებისათვის შემოღებულია დიფერენცირებული მოსაკრებელი.

ხარჯების ამოღების სფეროში არსებული გამოწვევებია:

- ხარჯების ამოღების ეფექტიანი მექანიზმის დანერგვის საჭიროება;
- ადეკვატური სატარიფო პოლიტიკის საჭიროება.

4.9. მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულებები:

ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად გაფართოებული ვალდებულება ვრცელდება სპეციფიკური ნარჩენების 6 ნაკადზე:

- ბატარიებისა და აკუმულატორების ნარჩენები;
- ელექტრო და ელექტრონული ნარჩენები;
- ნარჩენი ზეთები;
- საბურავების ნარჩენები;
- შეფუთვის ნარჩენები;
- ხმარებიდან ამოღებული სატრანსპორტო საშუალებები.

მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების სფეროში არსებული გამოწვევებია:

- დაინტერესებული მხარეების შესაძლებლობა;
- მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების საჭიროება;

4.10. მონაცემები ნარჩენების შესახებ

მუნიციპალიტეტში არ არსებობს ნარჩენებთან დაკავშირებული ეფექტური სისტემა.

ნარჩენების შესახებ მონაცემების სფეროში არსებული გამოწვევებია:

- ნარჩენების მონაცემთა ბაზის გაუმჯობესების საჭიროება;
- შეგროვებული და განთავსებული ნარჩენების თაობაზე მონაცემთა ბაზის შესაძლებლობის გაძლიერების საჭიროება.

4.11. მართვის შესაძლებლობები

ნარჩენების მართვის სისტემის გაუმჯობესებისათვის საჭიროა საჯარო და კერძო სექტორის შესაძლებლობების გაძლიერება. ნარჩენების მართვის კოდექსით მუნიციპალიტეტი პასუხისმგებელია:

- მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებასა და ამ მიზნით მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების სისტემის დაგროვებასა და გამართულ ფუნქციონირებაზე;
- მუნიციპალური ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემის ეტაპობრივ დანერგვასა და გამართულ ფუნქციონირებაზე.

კოდექსის მოთხოვნის შესაბამისად ნარჩენების მართვის სისტემაში ჩართული ყველა სუბიექტის ვალდებულებაა შესაძლებლობათა გაძლიერება და მათი თანამშრომლობა, მნიშვნელოვანია საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება.

ნარჩენების მართვის შესაძლებლობის სფეროში არსებული გამოწვევები

ნარჩენების მართვის შესაძლებლობის სფეროში არსებული გამოწვევებია:

- მუნიციპალური შესაძლებლობის გაზლიერების საჭიროება;
- საზოგადოებისა და ცალკეული მიზნობრივი ჯგუფების ცნობიერების ამაღლების საჭიროება.

სახიფათო ნარჩენების მართვა

სახიფათო ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ნარჩენების წარმომქმნელ კომპანიას.

მუნიციპალიტეტში პრობლემური სახიფათო ნარჩენების კერა არის ცანის ტერიტორიაზე ყოფილი მიშიაკის ქარხნის ნარჩენები, აღნიშნული ტერიტორია 2023 წელს გადაეცა ეკონომიკის სამინისტროს დარიშხანშემცველი ნარჩენების სარკოფაგის მოწყობის მიზნით. მუნიციპალიტეტში არ არსებობს სახიფათო ნარჩენების განთავსებისათვის სპეციალური ნაგავსაყრელები.

სახიფათო ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული გამოწვევები

სახიფათო ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული გამოწვევებია:

- სახიფათო ნარჩენების სამარხების მოწყობის საჭიროება;
- სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელის მოწყობის საჭიროება;
- სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების შესაძლებლობების გაძლიერების საჭიროება.

პლასტიკის ნარჩენების მართვა

პლასტიკის ნარჩენებით დაბინძურება გარემოს დაცვით გლობალურ გამოწვევას წარმოადგენს, რისთვისაც საჭიროა კომპლექსური ღონისძიებების გატარება და პლასტიკის ნარჩენების მართვის სისტემების ჩამოყალიბება. მუნიციპალიტეტში გამოწვევად რჩება არსებული პრობლემა და სისტემის არ არსებობის გამო პლასტიკის დიდი ნაწილი ნაგავსაყრელებზე განთავსდება ან უკონტროლოდ ხვდება გარემოში.

პლასტიკის ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული გამოწვევები

პლასტიკის ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული გამოწვევებია:

- პლასტიკის ნარჩენების სეპარირებული შეგროვებისა და დამუშავების სისტემის დანერგვის საჭიროება;
- პლასტიკის ნარჩენების პრევენციის ღონისძიებების განხორციელების საჭიროება;
- პლასტიკის ნარჩენების მართვაში ჩართული დაინტერესებული მხარეების შესაძლებლობის გაძლიერების საჭიროება.

4.12. თანამშრომლობა მუნიციპალიტეტებს შორის

ნარჩენების მართვის კოდექსი მუნიციპალიტეტებს აძლევს ერთად მუშაობის საშუალებას. მსგავსი ფორმით ლენტეხის მუნიციპალიტეტი ჩართული არ ყოფილა სხვა მუნიციპალიტეტებთან, /თუმცა ნაგავსაყრელი მოწყობილია ქ. ცაგერში და ამ ფორმით გვიწევს თანამშრომლობა/.

5. ნარჩენების განთავსება

ნარჩენების გადამუშავება და აღდგენა (რეციკლირება და კომპოსტირება)

ნარჩენების აღდგენის ორგანიზებული საქმიანობა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არ ხორციელდება. დაგეგმილია სეპარირებული შეგროვება: პლასტმასი, მეტალი, მინა და ქაღალდი. რაც შეეხება ნარჩენების კომპოსტირებას და რეციკლირებას, ამ ტიპის საწარმოები მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არ არის.

საბოლოო განთავსება

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი და შეგროვებული ნარჩენების განთავსება ხორციელდება ქალაქ ცაგერის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ ნაგავსაყრელზე. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს არაოფიციალური ნაგავსაყრელები, რომლებიც აბინძურებენ გარემოს, რის გაუვნებელყოფისათვის პერიოდულად ხდება ნარჩენების გატანა. ამ მიზნით ეწყობა დასუფთავების აქციები და ქაოტური ნაგავსაყრელების დახურვა. ამ ეტაპზე ყველა ნარჩენი ერთად თავსდება საერთო კონტეინერში და საბოლოოდ ხვდება ნაგავსაყრელზე.

მეტალის შემცველი ნარჩენებს კერძო პირები აგროვებენ და ახდენენ მის გაყიდვას ჯართის სახით. რაც შეეხება მკვდარ ცხოველებს, არსებულ ნაგავსაყრელზე ხვდება, ხოლო სოფლად მოსახლეობა ახდენს დამარხვას.

ასევე ნაგავსაყრელზე ხვდება სამედიცინო ნარჩენებიც - წამლები, გამოყენებული და დაბინძურებული შესაფუთი მასალები და ამპულებიც.

ნარჩენების შემკრებ კონტეინერებში მოხვედრილ სხვა მასალებთან ერთად სახიფათო ნარჩენების რაოდენობა უმნიშვნელოა და მისი წილისაშუალოდ 1%-ზე ნაკლებია.

6. დაფინანსება, ხარჯები და შემოსავლები

ნარჩენების მართვის უზრუნველყოფის ფაქტიური ღირებულება (ოპერაციების და მოვლის ხარჯები - პერსონალის, საწვავის, მოვლა/შეკეთების და ა. შ.)

N	2018	2019	2020	2021	2022
1	166,750	207,000	215,300	206,000	228,000

დასახელებული ტერიტორიების დასუფთავების, გატანის და შემოსავლების დინამიკა (2018-2022 წლები).

ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის საერთო ხარჯების პროგნოზი

N	წელი	2023	2024	2025	2026	2027
1	ხარჯი	284,000	380,00	380,000	500,000	600,000

ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებლები

N	წელი	2023	2024	2025	2026	2027
1	შემოსავლები ფიზიკური პირებიდან	7000	7200	7500	7500	7500
2	შემოსავლები იურდიული პირებიდან	2500	2500	2800	3000	3000

ნარჩენების შეგროვება მოსახლეობიდან, საჯარო და სხვა იურდიული პირებიდან, ქუჩების დასუფთავება და სხვა ექვემდებარება მომსახურების საფასურის გადახდას, რომლის თანახმად, ნარჩენების წარმომქმნელი იხდის შეგროვებისა და განთავსების ხარჯებს. ოჯახებში წარმოქმნილ ნარჩენებს აგროვებს მუნიციპალიტეტი, ხოლო „ნარჩენების მოსაკრებელს“ არეგულირებს კანონმდებლობა, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მუნიციპალიტეტი ახორციელებს სუბსიდირებას.

მუნიციპალიტეტი ნარჩენებს აგროვებს კერძო კომპანიებისგანაც, თუ მათ მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები შემადგენლობით საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მსგავსია.

დღესდღეობით, მოსახლეობიდან და კომპანიებიდან ამოღებული მოსაკრებელი ვერ ფარავს გაწეული მომსახურების ხარჯებს, ნაწილობრივ იმიტომ, რომ მოსაკრებლის ამოღება სრულად ვერ ხორციელდება. დღეს არსებული სისტემა არ ითვალისწინებს ხარჯების მოსალოდნელ ზრდას, რაც რეგიონალური ნაგავსაყრელების ახალი სისტემის დანერგასთან არის დაკავშირებული.

ხარჯები და ხარჯების ანაზღაურება

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დასუფთავების მოსაკრებლის შემოღებასა და გადახდას არეგულირებს ლენტეხის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2015 წლის 31 მარტის N 10 დადგენილება „ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დასუფთავების მოსაკრებლის შემოღების და განსაზღვრის შესახებ“. ამასთან არსებულ დადგენილებაში ცვლილებების შეტანით გაიზრდება გადასახადების გაწერისა და ამოღების მაჩვენებლები.

ამ დადგენილებით ფიზიკური პირებისათვის დაწესდა შეღავათი და გადასახადი განისაზღვრა 0 - ლარი, ხოლო იურდიული პირებისათვის, ინდმეწარმეებისთვის დაწესდა ყოველთვიური მოსაკრებელი:

1. სახერხი საამქროები - 50 ლარი;
2. სასურსათო მაღაზიები - 5 ლარი;
3. სასადილოები - 10 ლარი;
4. გარემოვაჭრეები - 20 ლარი;
5. სკოლები - 10 ლარი;
6. ა(ა)იპ-ები და საჯარო სამართლის იურდიული პირები - 20 ლარი.

შემდგომი ლენტეხის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება - 2019 წლის 14 მაისი, N16 დადგენილება ითვალისწინებს 2015 წლის 31 მარტის N11 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე, რაც ითვალისწინებს:

- ფიზიკური პირებისათვის დასუფთავების გადასახადი განისაზღვროს 0,5 ლარი ერთ ერთეულზე, მაგრამ არაუმეტეს 3 (სამი) ლარისა სულზე, ამასთან სულადობის მაქსიმალური ზღვრული ოდენობა შეადგენს 4 (ოთხ) სულს;
- სოციალურად დაუცველი ოჯახებისათვის დასუფთავების გადასახადი განისაზღვროს 0, 25 ლარით;
- იურდიული პირებისათვის, ინდემწარმეებისათვის და დაწესებულებებისათვის დაწესდეს ყოველთვიური მოსაკრებელი განისაზღვროს 20 ლარი ერთ კუბურ მეტრ ნარჩენზე ყოველთვიურად.
- საოჯახო სასტუმროსა და გარე მოვაჭრეებისათვის სეზონურად 20 ლარი ერთ კუბურ მეტრ ნარჩენზე.

შემდეგი ცვლილება დასუფთავების მოსაკრებლის გადახდაში განხორციელდა 2022 წლის 24 ივნისის საკრებულოს დადგენილება N 10-თ, (ცვლილება შევიდა ლენტეხის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2015 წლის 31 მარტის N11 და 2022 წლის 25 მაისის N 09 დადგენილებებში) რაც გამოიხატება შემდეგში:

- ფიზიკური პირებისათვის დასუფთავების მოსაკრებელი განისაზღვროს 1 (ერთი) ლარი ერთ სულზე, მაგრამ არაუმეტეს 3 (სამი) ლარისა სულზე, ამასთან სულადობის მაქსიმალური ზღვრული ოდენობა განისაზღვროს 4 (ოთხი) სულით ოჯახის წევრთა რაოდენობის მიუხედავად.
- საოჯახო სასტუმროებისათვის, გარე მოვაჭრეებისათვის 20 ლარი ერთ კუბურ მეტრ ნარჩენზე.
- მაღაზიები, აფთიაქები, სილამაზის სალონები 10 კვ/მ-მდე ფართი 10 ლარი, 10 კვ/მ-ზე ზემოთ 20 ლარი.
- სასტუმრო, საჯარო სკოლები, ბენზოგასამართი სადგურები და საავადმყოფო 50 ლარი.
- კვების ობიექტები - 30 ლარი.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე შემდგომში მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესებისა და არეალის გაზრდასთან ერთად სავარაუდოდ დაიხვეწება და გაიზრდება მომსახურების ტარიფები, გათვალისწინებული იქნება მოსახლეობის შესაძლებლობებიდან გამომდინარე სატარიფო მაჩვენებლების პროგნოზი 5-წლიან პერსპექტივაში.

ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული ტარიფების პროგნოზი

წელი	2023	2024	2025	2026	2027
საყოფაცხოვრებო ლარი/ერთ სულ მოსახლეზე თვეში	1 ლარი	1 ლარი	1 ლარი	1,20 ლარი	1,50 ლარი

ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული მოსაკრებლის ამოღების საპროგნოზო მაჩვენებელი

წელი	2023	2024	2025	2026	2027
მოსაკრებელი ფიზიკური და იურდიული პირებიდან	60%	60%	70%	70%	80%

7. ნარჩენების მართვის სისტემის შეფასება

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის სისტემის ანალიზი

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში სამუშაო ჯგუფთან თანამშრომლობით შემუშავებული იქნა ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის ანალიზი, ძლიერი და სუსტი მხარეების, შესაძლებლობებისა და საფრთხეების განსაზღვრა.

ძლიერი მხარეები:

- ლენტეხის მუნიციპალიტეტში ა(ა)იპ „კომუნალური მომსახურეობა“-ს ახორციელებს ნარჩენების მართვის მომსახურებას;
- უზრუნველყოფილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის ნაწილზე ნარჩენების შეგროვება და გატანა;
- ადგილობრივი ბიუჯეტიდან დაფინანსების მზარდი დინამიკა.

სუსტი მხარეები:

- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ნაგავსაყრელის არ არსებობა;
- არასანქცირებული ნაგავსაყრელების არსებობა;
- ნაგავში დიდი მანქანების დასაყენებელი პარკინგის არ არსებობა;
- სახიფათო ნარჩენების მართვის განუხორციელებლობა სპეციალური დამტვირთველი ტექნიკის არ არსებობა;

- ნარჩენების მართვის მომსახურებით არ არის მოცული მუნიციპალიტეტის მთელი ტერიტორია;
- ნარჩენების სეპარირების სისტემა არ არსებობს;
- ცხოველთა ნარჩენების უტილიზაციის საშუალებების არ არსებობა.

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის განვითარება და ცვლილებები

მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული პრობლემების იდენტიფიკაციისათვის გამოიყენება მოსახლეობასთან შეხვედრები და სხვა, სამიზნე ჯგუფები, სადაც გამოკვეთილი პრობლემების შესაბამისად ჩამოყალიბდა პრიორიტეტული მიმართულებები.

ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები

ბიოდეგრადირებადი ნარჩენების დამუშავების ყველაზე მარტივი და სრულყოფილი გზაა კომპოსტირება. საჭიროა კომპოსტირების შესახებ ინფორმაცია მივაწოდოთ საკუთარი ბაღის მქონე ყველა ოჯახს. მუნიციპალიტეტი აპირებს ჩაერთოს ამ კამპანიაში.

ნარჩენების მართვის კოდექსის 35-ე მუხლის შესაბამისად იკრძალება მუნიციპალური არასახიფათო ნარჩენების ღია წესით, ან არადანიშნულების საწვავ დანადგარში დაწვა, რაზედაც ამ კოდექსის 47-ე მუხლით გათვალისწინებულ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებზე კონტროლს ახორციელებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის და შ.ს. სამინისტროს სისტემაში შემავალი დაწესებულებების უფლებამოსილი თანამშრომლები, ხოლო 31-ე -35-ე მუხლებით, 36-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილებით, 39-ე მუხლით, 43-ე მუხლის პირველი ნაწილითა და 46-ე მუხლით გათვალისწინებულ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა შესახებ ოქმებს ადგენს მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანო, ან მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს მიერ უფლებამოსილი პირი, რომელსაც ბრძანების საფუძველზე ნიშნავს მუნიციპალიტეტის მერი.

ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები

ზოგიერთი სახის ინერტული ნარჩენები ჯანმრთელობისთვის საშიშია. ამასთან, დანაგვიანება და ნარჩენების გზის პირას გადაყრა მიუღებელია ესთეტიური თვალსაზრისითაც, გამომდინარე აქედან, აღნიშნული ქმედება აკრძალულია, ხოლო ნარჩენების მართვის კოდექსის 32-ე მუხლი აწესებს ჯარიმებს ინერტული, სამშენებლო ან ნგრევის ნარჩენებით, გარემოს დაზიანებისთვის. მუნიციპალიტეტი ცდილობს მოიძიოს და გამოყოს ადგილი ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენებისთვის.

სახიფათო - საყოფაცხოვრებო ნარჩენები

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სახიფათო ნარჩენების წილი უმნიშვნელოა და შესაბამისად არ არის საწარმო რომელიც ეფექტური დამუშავების, რეციკლირების ან სეპარირების საშუალებას მოგვცემს. ამიტომაც ვვარაუდობთ,

რომ საყოფაცხოვრებო სახიფათო ნარჩენების მცირე (მისაღები) რაოდენობით შეგროვება და განთავსება კვლავ მოხდება, რაც უმნიშვნელო რისკს წარმოადგენს.

დაცლილი ბატარეები და აკუმულატორები

ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად, ბატარეები და აკუმულატორები მოქცეულია „მწარმოებელთა გაფართოებულ ვალდებულებაში“, მუნიციპალურ მყარ ნარჩენებში ბატარეების მცირე რაოდენობისა და შესაბამისად, განთავსების ხარჯებზე მცირე გავლენის გათვალისწინებით, მუნიციპალიტეტი არ აპირებს ჩაერთოს ბატარეების სეპარირებულ შეგროვებაში აღნიშნულ ვადამდე.

ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობების ნარჩენები

ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად, ელექტრო და ელექტრონული აღჭურვილობისაგან წარმოქმნილი ნარჩენები მოქცეულია „მწარმოებელთა გაფართოებულ ვალდებულებაში“, გეგმის მოქმედების პერიოდში, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო აპირებს შეიმუშაოს „მწარმოებლის გაფართოებული პასუხისმგებლობის“ წესები და მწარმოებლებთან ერთად, განავითაროს შეგროვებისა და რეციკლირების სისტემა. მუნიციპალურ მყარ ნარჩენებში ელექტრო და ელექტრონული ნარჩენების მცირე რაოდენობისა და შესაბამისად, მათი განთავსების ხარჯებზე მცირე გავლენის გათვალისწინებით, მუნიციპალიტეტი არ აპირებს, აღნიშნულ დრომდე ჩაერთოს ელექტრო და ელექტრო მოწყობილობების ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებაში.

უახლოეს მომავალში, მკვდარი შინაური ცხოველების მართვის საკითხი დარეგულირდება სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ, ერთობლივად შემუშავებული ღონისძიებებით. ახალი რეგულაციების ამოქმედებასთან ერთად, ქვეყანაში გაჩნდება სათანადო ობიექტები და მსგავსი ნარჩენების დამუშავების მომსახურება ხელმისაწვდომი გახდება. მანამდე მუნიციპალიტეტი გააგრძელებს დღეს არსებული პრაქტიკის გამოყენებას.

რაც შეეხება სახიფათო ინდუსტრიულ ნარჩენებს, მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს, რომ რისკების შეკავება მოხდეს კანონმდებლობით დადგენილი ნორმების შესაბამისად.

აღდგენა, რეციკლირება, კომპოსტირება

საკუთარ ტერიტორიაზე ნარჩენების სეპარირებას, ან სეპარირებული შეგროვების ეტაპობრივი დანერგვისას, მუნიციპალიტეტი ყურადღებას გაამახვილებს რეციკლირებისა და კომპოსტირების აუცილებლობაზე, ხოლო აღდგენის ორგანიზებული საქმიანობა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არ ხორციელდება.

მიმღები პუნქტები

ამჟამად ნარჩენების მიმღები პუნქტი მდებარეობს ქ. ცაგერში. ჩვენი მუნიციპალიტეტისთვის ეს დამატებითი ხარჯია. ახალი რეგიონალური ნაგავსაყრელის ამოქმედების შემდეგ, ნაგავსაყრელამდე მისასვლელი მანძილი ისევ გაიზრდება, შესაბამისად გაიზრდება ნარჩენების მიტანის ხარჯები. მოსახლეობისთვის მისაღები ალტერნატივის უზრუნველსაყოფად მუნიციპალიტეტი შეიმუშავებს ღონისძიებებს, რათა გააუმჯობესოს შეგროვების მომსახურება. ჩვენს მუნიციპალიტეტში მყარი ნარჩენების კომპანიასთან შეთანხმებით „მიმღებ პუნქტად“ შესაძლოა გაკეთდეს გადაამზიდი სადგური.

თანამშრომლობა მუნიციპალიტეტებს შორის

გეგმის მოქმედების განმავლობაში, მუნიციპალიტეტი შეისწავლის თუ რა სახის თანამშრომლობა შეიძლება დამყარდეს მეზობელ მუნიციპალიტეტებთან, ამ მხრივ ყურადღება დაეთმობა მყარი ნარჩენების კომპანიასთან ინერტული ნარჩენების ერთობლივ ნაგავსაყრელზე ნარჩენების განთავსებას დაიტერესებულ მხარეებთან შეთანხმებით.

ნარჩენების მართვის კოდექსი ითვალისწინებს სეპარირებული შეგროვების დანერგვას, რომელიც მეზობელ მუნიციპალიტეტებთან შეთანხმებით ხელს შეუწყობს რეციკლირებადი მასალების გაყიდვას.

8. მოსალოდნელი ხარჯები და შემოსავლები

ნარჩენების მართვის გეგმის მოქმედების განმავლობაში, მუნიციპალიტეტი შეიმუშავებს სისტემას, რომელიც განსაზღვრავს მოსაკრებელს კერძო პირებისა და კომპანიებისათვის, რომლის მთავარი სახელმძღვანელო პრინციპებია:

- „დამაბინძურებელი იხდის“ პრინციპი ვრცელდება როგორც მოსახლეობაზე, ისე კომპანიებზე;
- მოსახლეობის შემთხვევაში, მოსაკრებელი ეფუძნება ერთ სულ მოსახლეზე ნარჩენების წარმოქმნის მაჩვენებელს, რათა თავიდან იქნას აცილებული საინვესტიციო ხარჯების ცალკეულ პირზე გადაჭარბებით დაკისრება;
- შეგროვების სისტემა დაბალანსებულია მომსახურების მაღალი ხარისხისა და შეგროვების მაჩვენებელს შორის.
- მოსაკრებლისგან განთავისუფლებულია ის თემი, რომელსაც მუნიციპალური მომსახურება არ მიეწოდება;
- მუნიციპალიტეტი ყოველწლიურად განიხილავს და მიიღებს დადგენილებას სოციალურად დაუცველი ფენების მოსაკრებლისგან განთავისუფლების შესახებ, ამისათვის მუნიციპალიტეტი სახელმწიფოსგან მოიძიებს ფინანსურ მხარდაჭერას.
- მუნიციპალიტეტში დაინერგება მეორადი მასალების სეპარირებული შეგროვება, კომპოსტირება და ნარჩენების პრევენციის ღონისძიებები, რის შედეგადაც შემცირდება ნაგავსაყრელზე საბოლოო განთავსების ხარჯები;
- მუნიციპალური მომსახურების გამოყენების ნაცვლად, მსხვილი კომპანიები ნარჩენების შეგროვება-გატანაზე კონტრაქტს გააფორმებენ ავტორიზირებულ კომპანიებთან, ხოლო მცირე და საშუალო ზომის კომპანიები

ისარგებლებენ მუნიციპალური მომსახურებით.

- მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს მცირე ზომის სასტუმროები და სხვა ტურისტული ობიექტები, რომლებიც მუნიციპალური მომსახურებით ისარგებლებენ.

9. ბიუჯეტი და დაფინანსების პროცესები

საქართველოსა და ევროპის რეკონსტრუქციის და განვითარების ბანკს შორის 2016 წლის 12 ივლისს გაფორმებული გრანტისა და სასესხო ხელშეკრულების ფარგლებში, საქართველომ, საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის პროექტისთვის მიიღო დაფინანსება.

საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდმა მუნიციპალიტეტისთვის შეისყიდა კომპაქტორიანი ნაგავმზიდი მანქანები და ნარჩენების კონტეინერები კერძოდ: 1. ნაგავმზიდი მანქანა 13 მ³ 1 ხიდიანი 1 ცალი, 2. ნაგავმზიდი მანქანა 7 მ³ 2 ხიდიანი 1 ცალი. 3. ნარჩენების კონტეინერი (ურნები) 100 ცალი, რომლის საფასური მუნიციპალიტეტის მიერ გადახდილი უნდა იქნეს ფონდთან გაფორმებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების შესაბამისად.

10. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის ხედვა, მიზნები და ამოცანები

„ნარჩენების მართვის კოდექსი“-სა და ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისად მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის სფეროში განისაზღვრა ორი მნიშვნელოვანი ფუნქციით:

- მუნიციპალიტეტის სამოქმედო არეალში ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანი სისტემის დანერგვა;
- ნარჩენების აღდგენის სისტემების შექმნა, სეპარირებული შეგროვების სისტემის დანერგვა/ ასევე მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარებას.

სტრატეგიული მიზნები, რომელთა მიღწევა დაგეგმილია 2023-2027 წლებში:

მიზანი 1. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანობის ამაღლება.

მიზანი 2. ნარჩენების სეპარირებული შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანობის ამაღლება.

მიზანი 3. მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება და ინფორმირება მყარი ნარჩენების მართვის მიმართულებით.

სტრატეგიული მიზნები და ამოცანები

მიზანი 1. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანობის ამაღლება

ამოცანა

მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის სისტემის ეტაპობრივი დანერგვა

ნარჩენების შემკრები კონტეინერების სანიტარული ნორმების დაცვა;

დონორთა დახმარებით სპეციალური დანიშნულების ტექნიკის შეძენა;

დაბა ლენტეხის ყველა ქუჩის დაგვა-დასუფთავების მაქსიმალური უზრუნველყოფა

ნარჩენების მადვის მომსახურებისათვის მოსაკრებლის ამოქმედება

ღონისძიებები

კონტეინერების შეძენა;
ნარჩენების შეგროვების ოპტიმალური მარშრუტებისა და ტრანსპორტის მოძრაობის გრაფიკების შემუშავება.

სამრეცხაოს მშენებლობა შესაბამისი აღჭურვილობით;

მაღალი გამავლობის ნაგავმზიდი მანქანების შეძენა;
დამგველი და სარწყავი მანქანების შეძენა;

მცირე ზომის ურნების შეძენა და დამონტაჟება;
სპეციალური ტანსაცმლის შეძენა;

მოსაკრებლის ოდენობის განსაზღვრა და საკრებულოს მიერ დადგენილების მიღება;
მოსაკრებლის ამოღების ადმინისტრირება.

მიზანი 2. ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ხელშეწყობა

გადაუდებელ აუცილებლობას წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის უზრუნველსაყოფად კონტეინერული სისტემის ეტაპობრივი დანერგვა თემებისა და სოფლების მიხედვით. პირველ ეტაპზე საჭიროა მოხდეს კონტეინერების რაოდენობის გაზრდა იქ, სადაც ეს სისტემა მუშაობს, ასევე იმ თემებში, სადაც დიდი რაოდენობის მოსახლეობაა და შესაბამისად დიდი მოცულობის ნარჩენი წარმოიქმნება.

მუნიციპალიტეტებს ნარჩენების სეპარირების ვალდებულებები ეკისრებათ, შესაბამისად აუცილებელია ნარჩენების სახეობების (პლასტმასი, ქაღალდი, მინა, მეტალი) სეპარირებული შეგროვების უზრუნველყოფა, რისთვისაც გამოყენებული იქნება სპეციალური კონტეინერები, ხოლო მის დახარისხებას მოახდენს მოსახლეობა.

ამოცანა

პლასტმასის ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება ლენტეხის მუნიციპალიტეტში

ღონისძიებები

სპეციალური კონტეინერების შეძენა;

ქალაქის, პლასტიკის, მინისა და მეტალის სეპარირებული შეგროვების უზრუნველყოფა

ნარჩენების დასაწყობება და რეალიზების ღონისძიებების განხორციელება;

ნარჩენების კომპოსტირების პროპაგანდა

კომპოსტირების შესახებ ბუკლეტებისა და ბროშურების დამზადება

მიზანი 3. მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ნარჩენების მართვის შესახებ

ამოცანა

ნარჩენების მართვის საკითხებზე საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება

ღონისძიებები

ტრენინგ-სემინარების ორგანიზება სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისათვის

საინფორმაციო კამპანია ნარჩენების მართვის პრობლემებზე

საგაზეთო პუბლიკაციების მომზადება; საინფორმაციო ბუკლეტების მომზადება-გავრცელება.

11. სამოქმედო გეგმა:

მიზანი 1. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანობის ამაღლება					
ამოცანა 1.1 ნარჩენების შეგროვების ეტაპობრივი უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე					
	ღონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
1.1	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის განვითარება, 30 ცალი კონტეინერის შეძენა და განთავსება	2023	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	20000	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი
1.2	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის განვითარება, 30 კონტეინერის შეძენა და განთავსება	2024	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	35000	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი

1.3	ნარჩენების კონტეინერული განვითარება, 50 ცალი კონტეინერის შექმნა და განთავსება	შეგროვების სისტემის	2025	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	50000	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი
1.4	ნარჩენების კონტეინერული განვითარება, 60 კონტეინერის შექმნა და განთავსება	შეგროვების სისტემის	2026	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	60000	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი
1.5	ნარჩენების კონტეინერული განვითარება, 60 კონტეინერის შექმნა და განთავსება	შეგროვების სისტემის	2027	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	100000	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი
1.6	დამგველი მანქანის შექმნა		2024	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	120000	დონორი ორგანიზაცია
1.7	სარწყავი მანქანის შექმნა		2024	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	130000	დონორი ორგანიზაცია
1.8	მაღალი გამავლობის ნაგავშიდი		2023	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	240000	დონორი ორგანიზაცია
1.9	მცირე ზომის ურნების შექმნა		2025	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	5000	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი
1.10	სპეციალური ტანსაცმლის მომსახურე პერსონალისთვის		2024	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	2000	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი
1.11	სკვერებისა და ბაღებისათვის სათიბელას შესყიდვა		2024	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	500	მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი
1.12	მოსახლეობაში ამოღების ორგანიზება	მოსაკრებლის	2023-2027	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა		

ამოცანა 2. დაბა ლენტეხის ქუჩების დაგვა-დასუფთავების უზრუნველყოფა

	ღონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
2.1	მცირე ზომის ურნების შექმნა და დამონტაჟება	2023	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	5000	ადგილობრივი ბიუჯეტი

2.2	სკვერებისა და ბაღებისათვის სათიბელას შესყიდვა	2024	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	500	ადგილობრივი ბიუჯეტი
2.3	სპეციალური ტანსაცმლის შექმნა მომსახურე პერსონალისთვის	2024	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა	1000	ადგილობრივი ბიუჯეტი
2.4	ქუჩების დაცვის გრაფიკის შემუშავება	2023-2027	ა(ა)იპ ლენტეხის კომუნალური მომსახურება და კეთილმოწყობა		

ამოცანა 3. სახიფათო ნარჩენების შეგროვების სისტემის შექმნა

	ლონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
3.1	ელექტრული და ელექტრონული ნარჩენების განცალკევებული შეგროვების დანერგვა	2024	მუნიციპალიტეტი	5000	დონორების დახმარებით
3.2	შეგროვებული ნარჩენების უტილიზაციის უზრუნველყოფა	2026	მუნიციპალიტეტი	1000	დონორების დახმარებით

ამოცანა 4. ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ხელშეწყობა

	ლონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
4.1	სპეციალური კონტეინერების შექმნა (მოცულობა (1,1 მ ³))	2023-2027	მუნიციპალიტეტი	10000	ადგილობრივი ბიუჯეტი
4.2	ნარჩენების სასაწყობო მეურნეობის შექმნა	2026	მუნიციპალიტეტი		

ამოცანა 5. ნარჩენების კომპოსტირების პროპაგანდა

	ღონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
5.1	კომპოსტირების შესახებ ბუკლეტებისა და ბროშურების დამზადება	2024-2025	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები		დონორთა დახმარებით

მიზანი 3. მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ნარჩენების მართვის შესახებ

	ღონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
3.1	ტრენინგ-სემინარების ორგანიზება სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისათვის	2023-2027	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები		დონორთა დახმარებით
3.2	პუბლიკაციების განხორციელება	2023-2027	მუნიციპალიტეტი		
3.3	პრეს-კონფერენციების ჩატარება	2023-2027	მუნიციპალიტეტი		
3.4	ბუკლეტების დამზადება ნარჩენების შეგროვების და გატანის ორგანიზების შესახებ	2023-2024	მუნიციპალიტეტი	500	
3.5	ბუკლეტების დამზადება ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებისათვის სანქციების შესახებ	2024-2025	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები	500	